

Guess Paper 2009

Class-X

Subject : Gujarati

Time Allowed : 3 Hours

Maximum Marks :100

વિભાગ 1

1. (અ) કોઈ પણ પાંચ વાક્યોમાં માગ્યા મુજબ ફેરફાર કરી વાક્યો ફરીથી લખો : 5
- (1) આ સાંભળ્યા પછી કોઈ સૂઈ શકે નહિ. (પ્રશ્નવાક્ય બનાવો)
 - (2) ખુબ જ સુંદર ફૂલ ખીલ્યા છે. (ઉદ્ગાર વાક્ય બનાવો)
 - (3) તું એને સજા ન કરતો. (વિધિ વાક્ય બનાવો)
 - (4) મારે અત્યારે લખવું છે. (નિષેધ વાક્ય બનાવો)
 - (5) જુઓ તો, કેવા સુંદર ફૂલ ખીલ્યા છે ! (વિધાનવાક્ય બનાવો)
 - (6) જીતમાં મજા છે પણ હાર જીરવવી જોઈએ. (રૂઢિપ્રયોગ દૂર કરી સમાનાર્થી વાક્ય બનાવો)
 - (7) પ્રમાદની કારાળી ઊતરવી. (રૂઢિપ્રયોગનો ઉપયોગ કરી વાક્ય બનાવો)
 - (8) જયંત પાઠકનો જન્મ રાયગઢ ગામે થયો હતો. (ઈંગ્લીશમાં ભાષાંતર કરો)
- (બ) માગ્યા મુજબ પરિવર્તન વાક્યો ફરીથી લખો : (કોઈ પણ પાંચ) 5
- (1) શીલાને મે ફળ આપ્યું. (કર્તરિ રચના કરો)
 - (2) મારાથી તેનું મન કળાયું નહિ. (કર્મણી રચના કરો)
 - (3) કબાટમાં પુસ્તકો ગોઠવ્યા છે. (વચન બદલો)
 - (4) લંડનથી માસીબા આવ્યાં છે. (લિંગ બદલો)
 - (5) હરિનો માર્ગ પામવો હોય તો પત્ની પુત્ર ધન દોલત બધું કુરબાન કરવું પડે છે
 - (6) રે પંખીડા ! સુખથી ચાણજો. (વચન બદલો)
 - (7) પરીગ્રહ, સુર્યાસ્ત, કુંડુંબ, દૂનિયા. (જોડણી સુધારો)
- (ક) કૌંસમાં માગ્યા મુજબ કોઈ પણ પાંચ વાક્યોના કાળ બદલો : 5
- (1) મુંજ ગજરાજ પાસે ગયો. (સાદો ભવિષ્યકાળ)

- (2) મને અચાનક જોઈને કાવેરી ગાંડી થઈ જશે. (સાદો ભૂતકાળ)
- (3) તેઓ હવે આવતા જ હશે. (ચાલુ ભૂતકાળ)
- (4) ઉમાશંકરભાઈ મોટા ગજાના લેખક હતા. (સાદો વર્તમાનકાળ)
- (5) મોટી બહેન સૂઈ ગયા હશે. (પૂર્ણ ભૂતકાળ)
- (6) તમે રડતા હશો, તેઓ હસ્તા હશે. (પૂર્ણ ભવિષ્ય કાળ)
- (7) ભોગીભાઈ ભજન ગાતા હતા. (ચાલુ વર્તમાનકાળ)

(૩) કોઈ પણ પાંચ વાક્યો સુધારીને લખો :

5

- (1) માટી ગાડીની માંથી ઉતરો.
- (2) કોનું માથું દુઃખનું છે ?
- (3) તેને વાંચવાનું ગમતું નથી છે.
- (4) તે અહીં આવી શક્યો ન હતી.
- (5) બિલાટી બાગ રમે છે.
- (6) છોકરો પુસ્તકને ફાડી નાંખી પછી નીચે ફેંકીને આવી.
- (7) તું ત્યાં આવી શકાશે અને બોલી શકાશે ?

2. (અ) આપેલ મુદ્દાઓ પરથી વાર્તા લખી તેને યોગ્ય શીર્ષક તેમ જ શીખ આપો :

7

એક તળાવ - તળાવ કિનારે એક વૃક્ષ - વૃક્ષ ઉપર કબૂતરનું રહેવું - વૃક્ષના થડમાં કીડીઓનું દર - એક કીડીનું તળાવમાં તણાવું - કબૂતરની તેના પર નજર પડવી - કબૂતરે એક પાંદડુ તોડીને પાણીમાં નાંખવું - કીડીનું પાંદડા પર ચડી જવું - કીડીનું બચી જવું - એક શીકારી - કબૂતરનો શિકાર કરવા નિશાન તાકવું - કીડીની શિકારી પર નજર પડવી - શીકારીના પગે ચટકો ભરવો - શિકારીનું નિશાન ચૂકી જવું - કબૂતરનું ઊડી જવું - બોધ

અથવા

નીચે આપેલ વિષયના મુદ્દાઓને આધારે આશરે 150 શબ્દોમાં પરિચ્છેદ લખો :

પરીક્ષાની ઉપાધી :

પ્રસ્તાવના - પરીક્ષાનો ભય અને માનસીક તનાવ - પરીક્ષા અને શિક્ષણ પદ્ધતિ - નબળા પરિણામને કારણે વિદ્યાર્થીઓના આપઘાત - ઉપસંહાર

(બ) તમે આતંકવાદી હુમલામાં ફસાઈ ગયેલા, પરંતુ બચી ગયા તેનું વર્ણન કરતો પત્ર તમારા મિત્રને લખો.

8

અથવા

તમે એક ખાનગી પેઢીમાં કામ કરો છો. તમારી બહેનના લગ્ન હોવાથી પાંચ દિવસની રજા માટે તમારા અધિકારીને અરજી લખો.

(ક) નીચેના પરિચ્છેદનો આશરે 1/3 ભાગમાં સંક્ષેપ કરો.

7

હું આજ સુધી સારી જ કથાઓ આલેખતો આવ્યો છું. કારણ, જીવનની સારી બાજુ જોવી મને ગમે છે. વ્યક્તિ તવંગર છે, ગરીબ છે કે મધ્યમસ્થિતિની - એ હું જોતો નથી. પ્રત્યેકની સ્થિતિ એના જીવનની વિવિધ પરિસ્થિતિઓને આભારી છે. એ ન્યાય ઈશ્વરદત્ત હોવાથી એની સમીક્ષામાં હું પડતો નથી. પરંતુ મને સારી વાત સાંભળવી ગમે છે. સારું જોવાનું હું પસંદ કરું છું. સામાન્ય સંજોગોમાં આપણે ગંદકીભર્યા રસ્તેથી આવવા - જવાનું પસંદ કરતાં નથી, એમ આપણે સૌ ખરાબ વાતોથી છેટા રહેવાનું પસંદ કરીએ એ આ કથાઓનો મકસદ છે. કવિશ્રી મકરંદ દવે કહે છે એમ આપણે ગમતાંનો ગુલાલ શા માટે ન કરીએ ? બાવળના વન જોવા કરતાં લીલીછમ વનરાઈઓ જોવાનો અભિગમ શા માટે ન કેળવીએ ?

3. નીચેનો ગદ્યખંડ વાંચી તેની નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

8

લેખકો વાચકોને ઘડે છે એ વાત જેટલી સારી છે, એટલી જ સારી વાત એ છે કે વાચકો લેખકોને પણ ઘડે, એને ટપારે, ઠપકો આપે અને આંગળી ચીંધે છે. લેખક જ્યારે પ્રકાશનના માધ્યમ દ્વારા જાહેરમાં આવે છે ત્યારે એનું ઉત્તરદાયીત્વ વધી જાય છે. કથામાં આવતી ચોરી, છેતરપિંડી કે લૂંટની વાર્તા વાંચીને કોઈ નાદાન વાચક એવું જ કરવા પ્રેરિત થાય ત્યારે એનાં એવાં કાર્યો માટે આડકતરી રીતે લેખક પણ જવાબદાર ગણાઈ જાય.

પ્રશ્નો :

- (1) લેખકો વાચકો માટે શું કરે છે ?
- (2) વાચકો લેખકો માટે શું કરે છે ?
- (3) લેખકનું ઉત્તરદાયીત્વ ક્યારે વધી જાય છે ?
- (4) નાદાન વાચકો કેવાં કાર્યો કરવા પ્રેરાય છે ?

વિભાગ 2

4. (અ) તમારા પાઠ્યપુસ્તકમાંથી નીચે આપેલ ગદ્યખંડ વાંચી તેની નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકા જવાબ લખો :

5

ખરી મજા તો મંદિરના ઘુમ્મટ ઉપરથી અને તેની બાજુની અગાસીમાંથી સાબરને જોવાની છે. આખો વિશાળ વાક ત્યાંથી આંખમાં આવીને સમાઈ જતો હોય એટલો સ્પષ્ટ અને સુરેખ દેખાય છે. ઝંકાર

કરતી કરતી એ કોઈ સુવર્ણઝાંઝરી પૃથ્વીમાતાના પાયને વીટળાઈ વળી હોય એવું ઊંચેથી લાગે છે. મને બરાબર યાદ છે કે પ્રથમ એ સ્થાનેથી મે સાબરમતીને જોઈ ત્યારે સૂરજ આથમવાની તૈયારીમાં હતો. અને વર્ષાઋતુનાં જળભર્યાં વાદળમાંથી પ્રતિબિંબિત થતી પ્રકાશની આભા નદીના પૂરને તપાવેલા સુવર્ણના રસ જેવી લાલ ચોળ બનાવી રહી હતી. પૂર ઓછાં હતાં એટલે રતુમડી રેતીનો વર્તુલાકાર વિશાળ પટ ત્રાંબાના એક મોટા થાળ જેવો પથરાઈ રહ્યો હતો અને એ થાળની કોરેકોરે કનકરસ ફેર ફેરી રહ્યો હોય એવો નદીનો દેખાવ હતો. સૂરજ આથમી જશે એ બીકે દોડીને ઉપર ચડેલો હું હાંફતોહાંફતો આભો બનીને એ જોઈ જ રહ્યો.

પ્રશ્નો :

- (1) સાબરમતીને જોવાની ખરી મઝા ક્યાંથી આવે છે ?
- (2) સૂરજ ક્યારે આથમવાની તૈયારીમાં હતો ?
- (3) લેખકે પ્રકાશની આભાને કોની ઉપમાં આપી છે ?
- (4) રતુમડી રેતીનો વર્તુલાકાર પટ એક મોટા થાળ જેવો કેમ લાગતો હતો ?
- (5) નદીના પટને ઝડપથી જોઈ લેવામાં લેખકને શેનો ડર હતો ?

(બ) કોઈ પણ ત્રણ પ્રશ્નોના બેથી ત્રણ વાક્યોમાં ટૂંકા જવાબ લખો :

6

- (1) લેખકને પશ્ચિમના જીવનમાંથી શું સ્વીકારવા જેવું અને શું ત્યાગવા જેવું લાગે છે ?
- (2) હિંદથી પાછા ફરેલા વેપારીએ કેદમાં રહેલા પંખીને કયા સમાચાર આપ્યા ?
- (3) લોકમત પ્રમાણે સાબર 'સાબરમતી' ક્યાં આગળ બને છે ?
- (4) 'જાહેર સેવકને અંગત ભેટો ન હોય' વિધાન સમજાવો.
- (5) એક વાર રમણ શા માટે આકુળવ્યાકુળ થઈ ગયો ?

5. (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના સવિસ્તર ઉત્તર લખો :

8

- (1) એરિયલના થાંભલા જોઈને રમણને શી લાગણી થઈ ?
- (2) ભેટ સંદર્ભે ગાંધીજીનું મનોમંથન વર્ણવો.
- (3) લેખકને સાબર એ મહાનદી શા માટે લાગે છે ?
- (4) નાનાભાઈનું પાત્રાલેખન કરો.

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર લખો :

6

- (1) 'નાનાભાઈ' પાઠનો પ્રકાર જણાવો.
- (2) "આકાશમાં ઉકરડો કરશે તો એના ઉપર જ પડશે ને ?" ઉક્તિ કોણ બોલે છે અને કોને કહે છે ?

- (3) 'દેશગમન' પાઠ કયા પુસ્તકમાંથી લેવામાં આવ્યો છે ?
- (4) 'સંગમશોભના સાબરમતિ' પાઠ કયા પુસ્તકમાંથી લેવામાં આવ્યો છે ?
- (5) 'હિંદનું પંખી' પાઠના લેખક કોણ છે ?
- (6) 'દર્શક' કોનું ઉપનામ છે ?

6. (અ) નીચેની કાવ્યપંક્તિઓ વાંચી તેની નીચે આપેલા બધા જ પ્રશ્નોના ટૂંકા ઉત્તર લખો :

4

ફૂલ કહે ભમરાને, ભમરો વાત વહે ગુંજનમાં :
માધવ, ક્યાંય નથી મધુવનમાં.
કાલિન્દીનાં જલ પર ઝૂકી
પૂછે કદંબડાળી યાદ તને બેસી અહી વેણું
વાતા'તા વનમાળી ?

- (1) ભમરો ગુંજન દ્વારા કઈ વાત વહેતી કરે છે ?
- (2) કવિ શું જોઈને નયનોને કૃતાર્થ થવાનું કહે છે ? કેમ ?

ધમાલ ન કરો, - જરાય નહિ નેન ભીના થશો, -
ઘડી બ ઘડી જે મળી, - નયન વારિ થંભો જરા,
કૃતાર્થ થઈ લો, ફરી નહિ મળે જ સૌંદર્ય આ,
સદા જગત જે વડે હતું હસન્તું માગલ્ય કો !

- (1) કવિ નયનોને સંબોધીને શું કહે છે ?
- (2) કવિ નયનોને સંબોધીને શું કહે છે ?

(બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ ત્રણ પ્રશ્નોના સવિસ્તર ઉત્તર લખો :

12

- (1) સપૂત' કાવ્યમાં પ્રગટતી સપૂતની ખંત - ખુમારીનું વર્ણન તમારા શબ્દોમાં કરો.
- (2) 'મને જોઈને ઊડી જતાં પંક્ષીઓને' કાવ્યના કવિ માનવ સ્વભાવ વિશે કયું દુઃખ અનુભવે છે ?
- (3) 'સાંચકાળે' કાવ્યના આધારે સંધ્યા સમયનું વર્ણન તમારા શબ્દોમાં લખો.
- (4) અખાના મતે શેનું શેનું અભિમાન નડે છે ?
- (5) શ્રી કૃષ્ણ વિનાના મધુવનમાં ગોપીઓની વિરહ વેદના કેવી રીતે વ્યક્ત થઈ છે ?

7. (અ) નીચેના પ્રશ્નોના એક - એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો :

5

- (1) સોળ સહસ્ત્ર એટલે શું ?
- (2) મીરાંબાઈને શ્રીકૃષ્ણના દર્શન ક્યાં અને ક્યારે થાય છે ?
- (3) ગોવાળને જોઈને લોકો કેમ ખુશ થાય છે ?
- (4) મોર શા માટે ટહુકા કરે છે ?

(5) 'સાંચકાળે'કાવ્યમાં કવિએ સૂર્ય માટે કયા કયા શબ્દો પ્રયોજ્યા છે ?

(બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના રથી ૩ વાક્યોમાં જવાબ લખો :

4

(1) ઊડી જતાં પંખીઓને કવિ શું કહે છે ?

(2) કવિને માનવતાની જીત શેમાં લાગે છે ?

(3) સપૂત'કાવ્યના અંતમાં સપૂતની કઈ ઝંખના વ્યક્ત થઈ છે ?

(4) કવિ મૃતપત્નીને કઈ કઈ સામગ્રી ધરવાનું કહે છે ? શા માટે ?

(5) વધારે માહિતી હેમાણી દિદાર પ્રકાશ મોરેસ હાઉસ, આંબેડકર કોલોની, પંચગની(મહારાષ્ટ્ર)પર મળશે.

.....